

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

25 noiembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă – Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 – Competența de a soluționa o cerere de divorț – Articolul 3 alineatul (1) litera (a) – Noțiunea de «reședință obișnuită» a reclamantului”

În cauza C-289/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța), prin decizia din 13 februarie 2020, primită de Curte la 30 iunie 2020, în procedura

IB

împotriva

FA,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna A. Prechal, președinta Camerei a doua, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a treia, domnii J. Passer și F. Biltgen, doamna L. S. Rossi (raportoare) și domnul N. Wahl, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru IB, de F. Ingold și E. Ravin, avocats;
- pentru FA, de A. Boiché, avocat;
- pentru guvernul francez, de E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois și A. Daniel, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de J. Möller, M. Hellmann și U. Bartl, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: franceza.

- pentru Irlanda, de M. Browne, A. Joyce și J. Quaney, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa și L. Medeiros, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, inițial de M. Heller, W. Wils și M. Wilderspin, ulterior de M. Heller și W. Wils, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 8 iulie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 (JO 2003, L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între soții IB și FA în legătură cu o cerere de desfacere a căsătoriei lor.

Cadrul juridic

Regulamentul (CE) nr. 1347/2000

- 3 Potrivit considerentelor (4), (8) și (12) ale Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 al din 29 mai 2000 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești față de copiii comuni (JO 2000, L 160, p. 19), care a fost abrogat, începând cu 1 martie 2005, de Regulamentul nr. 2201/2003:

„(4) Anumite diferențe între normele naționale în materie de competență și de recunoaștere îngreunează libera circulație a persoanelor, precum și buna funcționare a pieței interne. În consecință, se justifică adoptarea unor dispoziții vizând unificarea normelor privind conflictul de competență în materie matrimonială și în materia responsabilității părintești, astfel încât să se simplifice formalitățile pentru recunoașterea rapidă și automată și executarea hotărârilor judecătorești.

[...]

- (8) Este necesar ca măsurile prevăzute în prezentul regulament să fie consecvente și uniforme, pentru a permite o circulație a persoanelor cât mai amplă. [...]

[...]

- (12) Criteriile de competență acceptate în prezentul regulament se bazează pe principiul conform căruia trebuie să existe o legătură reală între persoana interesată și statul membru care își exercită competența. Decizia de a include anumite criterii corespunde faptului că acestea există în diferite ordini juridice interne și că sunt acceptate de celelalte state membre.”

Regulamentul nr. 2201/2003

- 4 Potrivit considerentului (1) al Regulamentului nr. 2201/2003:

„Comunitatea Europeană și-a stabilit ca obiectiv crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție în cadrul căruia se asigură libera circulație a persoanelor. În acest scop, Comunitatea adoptă, în special, măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă necesare pentru buna funcționare a pieței interne.”

- 5 Articolul 1 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „Domeniu de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament se aplică, oricare ar fi natura instanței, materiilor civile privind:

(a) divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei;

[...]”

- 6 Articolul 3 din acest regulament, intitulat „Competență de fond”, prevede:

„(1) Sunt competente să hotărască în problemele privind divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei instanțele judecătorești din statul membru:

(a) pe teritoriul căruia se află:

- reședința obișnuită a soților sau
- ultima reședință obișnuită a soților, în condițiile în care unul dintre ei încă locuiește acolo sau
- reședința obișnuită a pârâtului sau,
- în caz de cerere comună, reședința obișnuită a unuia dintre soți sau
- reședința obișnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin un an imediat înaintea introducerii cererii sau
- reședința obișnuită a reclamantului în cazul în care acesta a locuit acolo cel puțin șase luni imediat înaintea introducerii cererii și în cazul în care acesta este fie resortisant al statului membru respectiv, fie, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, are «domiciliul» în acel loc;

(b) de cetățenie a celor doi soți sau, în cazul Regatului Unit și al Irlandei, statul «domiciliului» comun.

- (2) În sensul prezentului regulament, termenul «domiciliu» se interpretează în sensul sistemelor de drept ale Regatului Unit și Irlandei.”
- 7 Potrivit articolului 6 din regulamentul menționat, intitulat „Caracterul exclusiv al competențelor prevăzute la articolele 3, 4 și 5”:
- „Un soț care:
- (a) are reședința obișnuită pe teritoriul unui stat membru sau
 - (b) este resortisant al unui stat membru sau, în cazul Regatului Unit sau al Irlandei, are «domiciliul» său pe teritoriul unuia dintre aceste state membre,
- nu poate fi chemat în judecată în fața instanțelor judecătorești dintr-un alt stat membru decât în temeiul articolelor 3, 4 și 5.”
- 8 Intitulat „Litispendență și acțiuni conexe”, articolul 19 din același regulament prevede la alineatul (1):
- „În cazul în care se introduc cereri de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei între aceleași părți în fața unor instanțe judecătorești din state membre diferite, instanța sesizată în al doilea rând suspendă din oficiu procedura până când se stabilește competența primei instanțe sesizate.”
- 9 Articolul 66 din Regulamentul nr. 2201/2003, intitulat „State membre cu două sau mai multe sisteme de drept”, are următorul cuprins:
- „În ceea ce privește un stat membru în care două sau mai multe sisteme de drept sau ansambluri de norme privind problemele reglementate de prezentul regulament se aplică în unități teritoriale diferite:
- (a) orice trimitere la reședința obișnuită în acest stat membru se referă la reședința obișnuită într-o unitate teritorială;
- [...]”

Regulamentul (CE) nr. 4/2009

- 10 Articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1) prevede:
- „Are competența de a hotărî în materie de obligații de întreținere în statele membre:
- [...]”
- (c) instanța judecătorească competentă în temeiul legii forului într-o acțiune privind starea persoanei în cazul în care cererea cu privire la o obligație de întreținere este accesorie respectivei acțiuni, cu excepția cazurilor în care respectiva competență se întemeiază exclusiv pe cetățenia uneia dintre părți; [...]

[...]”

Regulamentul (UE) 2016/1103

- 11 Considerentele (15) și (49) ale Regulamentului (UE) 2016/1103 al Consiliului din 24 iunie 2016 de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul competenței, al legii aplicabile și al recunoașterii și executării hotărârilor judecătorești în materia regimurilor matrimoniale (JO 2016, L 183, p. 1) au următorul cuprins:

„(15) Pentru a oferi cuplurilor căsătorite securitate juridică în privința bunurilor acestora și o anumită previzibilitate, toate normele aplicabile regimurilor matrimoniale ar trebui cuprinse într-un singur instrument.

[...]

(49) În situația în care nu este aleasă o lege aplicabilă și în scopul de a concilia previzibilitatea și securitatea juridică cu luarea în considerare a vieții pe care cuplul o are în mod concret, prezentul regulament ar trebui să introducă norme armonizate în materia conflictului de legi care să permită stabilirea legii aplicabile tuturor bunurilor soților pe baza unei ierarhii a factorilor de legătură. Astfel, prima reședință obișnuită comună a soților la scurt timp după căsătorie ar trebui să fie primul criteriu, înainte de legea cetățeniei comune a soților din momentul căsătoriei. [...]”

- 12 Articolul 5 alineatul (1) din regulamentul menționat prevede:

„Fără a aduce atingere alineatului (2), atunci când o instanță judecătorească dintr-un stat membru este sesizată să se pronunțe asupra unei cereri de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, instanțele judecătorești din statul respectiv sunt competente să se pronunțe cu privire la aspectele privind regimul matrimonial care au legătură cu cererea respectivă.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 13 IB, de cetățenie franceză, și FA, soția sa, de cetățenie irlandeză, s-au căsătorit în cursul anului 1994 la Bray (Irlanda). Ei au trei copii, majori în prezent.
- 14 La 28 decembrie 2018, IB a formulat o cerere de divorț în fața tribunal de grande instance de Paris (Tribunalul de Mare Instanță din Paris, Franța).
- 15 Prin ordonanța din 11 iulie 2019 și în conformitate cu concluziile lui FA, judecătorul delegat pentru litigii de dreptul familiei din cadrul acestui tribunal s-a declarat incompetent teritorial să se pronunțe asupra divorțului soților. Astfel, el a considerat că simpla stabilire a locului de muncă al lui IB în Franța nu putea fi suficientă pentru a caracteriza voința sa de a-și stabili reședința obișnuită în acest stat, în pofida consecințelor fiscale și administrative, precum și a obiceiurilor de viață care decurg din aceasta.
- 16 La 30 iulie 2019, IB a formulat apel împotriva acestei ordonanțe la cour d’appel de Paris (Curtea de Apel din Paris, Franța), solicitând printre altele să se declare că tribunal de grande instance de Paris (Tribunalul de Mare Instanță din Paris) este competent teritorial să se pronunțe asupra

divorțului soților în cauză. În această privință, IB susține că își exercită activitățile profesionale în Franța din anul 2010, iar în mod stabil și durabil din luna mai 2017. În plus, el arată că s-a stabilit acolo într-un apartament care aparține tatălui său, că duce o viață socială în acest stat membru și că refuzul soției sale de a veni să trăiască în Franța, chiar dacă locuiește în această țară în mod regulat, în apartamentul parizian sau în casa de vacanță achiziționată în cursul anului 2017, este cel care i-a determinat să aibă o viață cotidiană paralelă.

- 17 FA susține, la rândul ei, că nu s-a avut niciodată în vedere ca familia să se stabilească în Franța. Astfel, reședința obișnuită a familiei s-ar afla în Irlanda, iar IB nu și-ar fi modificat niciodată reședința, ci doar ar fi schimbat adresa locului său de muncă. Pe de altă parte, faptul că IB lucrează și își primește veniturile în Franța de mai mult de 6 luni nu ar fi suficient pentru a caracteriza reședința sa obișnuită în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003. Astfel, IB ar fi continuat să se deplaseze la domiciliul familial care se află în Irlanda până la sfârșitul anului 2018, ar fi dus aceeași viață ca înainte și ar fi consultat un avocat în Irlanda atunci când soții, începând cu luna septembrie 2018, au luat în considerare să divorțeze.
- 18 Potrivit instanței de trimitere, este cert că domiciliul familial al soților în cauză era situat în Irlanda, unde familia se stabilise în cursul anului 1999 și cumpărase un bun imobil care constituia domiciliul conjugal. În plus, FA și-a menținut reședința obișnuită în Irlanda la data inițierii procedurii de divorț de către IB, nu a intervenit nicio separare înainte de inițierea acestei proceduri și niciun element nu permite să se stabilească faptul că soții aveau voința comună de a transfera domiciliul conjugal în Franța, numeroase elemente caracterizând atașamentul personal și familial al lui IB față de Irlanda, unde se deplasa la fiecare sfârșit de săptămână pentru a se întâlni cu soția și cu copiii săi.
- 19 Totuși, această instanță consideră că legătura lui IB cu Irlanda nu exclude o legătură cu Franța, unde, din anul 2017, acesta pleca în fiecare săptămână pentru a munci, constatând, asemenea instanței de prim grad de jurisdicție, că IB avea de fapt două reședințe, una familială, în Irlanda, și cealaltă profesională, în Franța, de mulți ani, astfel încât elementele de legătură ale lui IB cu Franța nu sunt, în opinia instanței de trimitere, nici ocazionale, nici circumstanțiale, iar IB își stabilise centrul intereselor sale profesionale în acest stat, cel puțin de la 15 mai 2017.
- 20 În această privință, instanța de trimitere precizează însă că, deși se poate considera că IB stabilise în Franța o reședință stabilă și durabilă cu cel puțin șase luni înainte de sesizarea tribunal de grande instance de Paris (Tribunalul de Mare Instanță din Paris), el nu își pierduse totuși reședința în Irlanda, unde păstra legături familiale și unde făcea în mod regulat călătorii în scopuri personale. Această instanță deduce de aici că instanțele irlandeze și franceze sunt competente în mod egal să se pronunțe asupra divorțului soților în cauză.
- 21 Instanța menționată precizează, în această privință, că principiul că același temei de competență se poate regăsi în două state membre a fost consacrat de Curte în Hotărârea din 16 iulie 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), dar subliniază că în cauza în care s-a pronunțat acea hotărâre era în discuție aplicarea criteriului cetățeniei, a cărui definiție, obiectivă, implică faptul că doi soți pot fi resortisanți a două state membre, în timp ce, în cauza principală, este în discuție noțiunea de reședință obișnuită, a cărei definiție presupune ea însăși o interpretare.
- 22 Potrivit instanței de trimitere, noțiunea de „reședință obișnuită” în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003, este o noțiune autonomă a dreptului Uniunii care necesită interpretarea Curții.

- 23 În aceste condiții, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„În cazul în care rezultă din circumstanțele de fapt că unul dintre soți își împarte viața între două state membre, se poate considera, în sensul articolului 3 din Regulamentul nr. 2201/2003 și în scopul aplicării sale, că acesta are reședința obișnuită în două state membre, astfel încât, în cazul în care condițiile enumerate la acest articol sunt îndeplinite în două state membre, instanțele din aceste două state membre sunt în egală măsură competente pentru a se pronunța asupra divorțului?”

Procedura în fața Curții

- 24 Prin decizia de trimitere, cour d'appel de Paris (Curtea de Apel din Paris) a solicitat Curții judecarea prezentei trimeri preliminare potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 105 din Regulamentul de procedură al Curții.
- 25 La propunerea judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, președintele Curții a respins această cerere prin decizia din 15 iulie 2020.
- 26 Această decizie se întemeiază pe constatarea potrivit căreia, în afara unei trimeri la împrejurarea că organizarea vieții soților în cauză depinde de stabilirea competenței instanțelor irlandeze sau franceze, care este însă insuficientă pentru a face distincție între prezenta cauză și alte cauze în materie de divorț, instanța de trimitere nu a prezentat nicio împrejurare care să permită să se stabilească faptul că natura cauzei ar impune examinarea acesteia în termen scurt, în conformitate cu articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură.
- 27 Prin scrisoarea din 17 februarie 2021, IB a solicitat în mod motivat, în temeiul articolului 76 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, organizarea unei ședințe de audiere a pledoariilor.
- 28 Întrebat de grefa Curții cu privire la această cerere având în vedere criza sanitară, IB a consimțit, prin scrisoarea din 2 martie 2021, ca ședința să fie înlocuită cu posibilitatea de a răspunde în scris la observațiile scrise ale celorlalte părți și persoane interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- 29 Pe lângă IB, guvernul francez și Irlanda, precum și Comisia Europeană au utilizat această posibilitate și au depus observații.

Cu privire la întrebarea preliminară

- 30 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că un soț care își împarte viața între două state membre poate avea reședința obișnuită în aceste două state membre, astfel încât instanțele acestora din urmă să poată fi competente să se pronunțe asupra cererii de desfacere a legăturii matrimoniale.
- 31 Astfel cum rezultă din considerentul (1), Regulamentul nr. 2201/2003 contribuie la crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție în cadrul căruia se asigură libera circulație a persoanelor. În acest scop, în capitolele II și III din regulamentul menționat sunt prevăzute în special norme care reglementează competența, precum și recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești

în materia desfacerii unei legături matrimoniale, aceste norme vizând garantarea securității juridice (Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 33 și jurisprudența citată).

- 32 În acest context, articolul 3 din regulamentul menționat, care face parte din capitolul II din acesta, stabilește criteriile generale de competență în materie de divorț, de separare de drept și de anulare a căsătoriei. Aceste criterii obiective, alternative și exclusive răspund necesității unei reglementări adaptate la nevoile specifice ale conflictelor în materie de desfacere a legăturii matrimoniale (Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 40).
- 33 În această privință, deși articolul 3 alineatul (1) litera (a) prima-a patra liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003 face în mod explicit referire la criteriile reședinței obișnuite a soților și la cea a pârâtului, articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea liniuță, precum și articolul 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din acest regulament permit aplicarea normei de competență a *forum actoris* (Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 41).
- 34 Astfel, aceste din urmă dispoziții recunosc, în anumite condiții, instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia se află reședința obișnuită a reclamantului competența de a se pronunța asupra desfacerii legăturii matrimoniale. Astfel, articolul 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003 consacră o asemenea competență în cazul în care reclamantul a locuit acolo cel puțin șase luni înainte de introducerea cererii și este resortisant al statului membru respectiv sau, în cazul Irlandei și al Regatului Unit, dacă are domiciliul în acel loc (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 42).
- 35 Această dispoziție urmărește să prezeve interesele soților și răspunde finalității urmărite de Regulamentul nr. 2201/2003, acesta instituind norme de conflict suple pentru a ține seama de mobilitatea persoanelor și pentru a proteja și drepturile soțului care a părăsit statul membru în care se afla reședința obișnuită comună, garantând totodată existența unui factor de legătură real între persoana interesată și statul membru care își exercită competența (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctele 49 și 50, precum și jurisprudența citată).
- 36 În speță, astfel cum reiese din decizia de trimitere, IB, care este resortisant francez, a sesizat tribunal de grande instance de Paris (Tribunalul de Mare Instanță din Paris) cu o cerere de divorț, invocând articolul 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003. Potrivit instanței de trimitere, cu cel puțin șase luni înaintea acestei sesizări, IB stabilise în Franța o reședință stabilă și durabilă. Astfel, această instanță consideră că elementele de legătură ale lui IB cu Franța nu sunt ocazionale sau circumstanțiale și că, cel puțin din luna mai 2017, IB a stabilit centrul intereselor sale profesionale în Franța. În aceste condiții, instanța de trimitere precizează de asemenea că IB nu își pierduse totuși reședința în Irlanda, unde păstra legături de familie și unde făcea călătorii în scopuri personale cu aceeași regularitate ca înainte. Astfel, această instanță apreciază că IB avea de fapt două reședințe, și anume una în timpul săptămânii pentru motive profesionale la Paris, iar cealaltă în restul timpului împreună cu soția și cu copiii săi în Irlanda.
- 37 În aceste împrejurări, trebuie să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că un soț nu poate avea, la un moment dat, decât o singură reședință obișnuită în sensul acestei dispoziții.

- 38 Cu titlu introductiv, este necesar să se constate că Regulamentul nr. 2201/2003 nu cuprinde nicio definiție a noțiunii de „reședință obișnuită”, în special a reședinței obișnuite a unui soț în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din acest regulament.
- 39 În lipsa, în Regulamentul nr. 2201/2003, a unei astfel de definiții sau a unei trimiteri exprese la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul de aplicare al acestei noțiuni, trebuie căutată o interpretare autonomă și uniformă a acesteia, ținând seama de contextul dispozițiilor care o menționează și de obiectivele acestui regulament (a se vedea prin analogie, cu privire la reședința obișnuită a copilului, Hotărârea din 28 iunie 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 40 În primul rând, trebuie subliniat că nici articolul 3 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat, nici vreo altă dispoziție din acesta din urmă nu menționează noțiunea respectivă într-o formă de plural. Astfel, Regulamentul nr. 2201/2003 se referă la instanțele din statul membru al „reședinței obișnuite” a unuia și/sau a altuia dintre soți sau a copilului, după caz, folosind sistematic singularul, fără a avea în vedere ca aceeași persoană să poată avea concomitent mai multe reședințe obișnuite sau o reședință obișnuită într-o pluralitate de locuri. În această privință, legiuitorul Uniunii a ținut de altfel să precizeze, la articolul 66 litera (a) din acest regulament, că, în ceea ce privește un stat membru în care două sau mai multe sisteme juridice care au legătură cu problemele reglementate de regulamentul menționat se aplică în unități teritoriale diferite, „orice trimitere la reședința obișnuită în acest stat membru vizează reședința obișnuită într-o unitate teritorială”.
- 41 În al doilea rând, Curtea a statuat deja, în cadrul interpretării dispozițiilor Regulamentului nr. 2201/2003, că, pe de o parte, utilizarea adjectivului „obișnuită” permite să se deducă faptul că reședința trebuie să prezinte un anumit caracter de stabilitate sau de regularitate și, pe de altă parte, transferul de către o persoană a reședinței sale obișnuite într-un stat membru reflectă voința acestei persoane de a stabili acolo, cu intenția de a-i conferi un caracter stabil, centrul permanent sau obișnuit al intereselor sale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 decembrie 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punctele 44 și 51).
- 42 O astfel de interpretare este de altfel susținută de Raportul explicativ elaborat de doamna Borrás, privind Convenția referitoare la competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială, cunoscută sub denumirea de Convenția de la „Bruxelles II” (JO 1998, C 221, p. 1), care a inspirat textul Regulamentului nr. 2201/2003. Astfel, din cuprinsul punctului 32 din acest raport (JO 1998, C 221, p. 27) reiese că, în ceea ce privește „reședința obișnuită” drept criteriu de atribuire a competenței în materia desfacerii legăturii matrimoniale, s-a ținut seama în special de definiția dată de Curte în alte domenii, potrivit căreia această noțiune desemna locul în care persoana interesată a stabilit, cu intenția de a-i conferi un caracter stabil, centrul permanent sau obișnuit al intereselor sale.
- 43 Or, asimilarea reședinței obișnuite a unei persoane, în speță a unui soț, cu centrul permanent sau obișnuit în care se situează interesele sale nu militează în sensul de a accepta ca o pluralitate de reședințe să poată avea, simultan, un astfel de caracter.
- 44 Această apreciere este, în al treilea rând, susținută de obiectivul urmărit de normele de competență prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003, care constă în asigurarea unui echilibru între mobilitatea persoanelor în interiorul Uniunii Europene și securitatea juridică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 33 și jurisprudența citată).

- 45 Este adevărat că, pentru a favoriza mobilitatea persoanelor în cadrul Uniunii, Regulamentul nr. 2201/2003 este inspirat din obiectivul de a facilita posibilitatea de a obține desfacerea legăturii matrimoniale prin stabilirea, la articolul 3 alineatul (1) litera (a), în favoarea reclamantului, a unei serii de criterii alternative, a căror aplicare nu este supusă unui raport ierarhic. Din acest motiv, sistemul de repartizare a competențelor instituit de acest regulament în materia desfacerii legăturii matrimoniale nu urmărește să excludă competențele multiple (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctele 46 și 47, precum și jurisprudența citată), care sunt coordonate prin intermediul normelor de litispendență prevăzute la articolul 19 din regulamentul menționat.
- 46 Cu toate acestea, a admite că un soț poate să aibă concomitent reședința obișnuită în mai multe state membre ar fi de natură să dăuneze securității juridice, amplificând dificultățile de a stabili în avans instanțele care pot să se pronunțe asupra desfacerii legăturii matrimoniale și făcând mai complexă verificarea de către instanța sesizată a propriei competențe. Astfel cum a arătat în esență domnul avocat general la punctul 94 din concluzii, ar exista atunci riscul ca, în final, nu criteriul „reședinței obișnuite”, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003, ci un criteriu întemeiat pe simpla reședință a unuia dintre soți să fie cel care determină competența internațională, ceea ce ar încălca acest regulament.
- 47 În al patrulea rând, trebuie să se observe că interpretarea normelor de competență prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003 determină consecințe care nu se limitează la desfacerea legăturii matrimoniale ca atare.
- 48 Astfel, în special, atât articolul 3 litera (c) din Regulamentul nr. 4/2009, cât și articolul 5 din Regulamentul 2016/1103 fac trimitere la competența stabilită la articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003 și prevăd, în cadrul procedurilor de desfacere a legăturii matrimoniale, competențe accesorii ale instanței sesizate pentru a se pronunța asupra anumitor cereri de întreținere sau asupra anumitor aspecte patrimoniale. Astfel, a recunoaște unui soț o multitudine de reședințe obișnuite simultane ar fi de asemenea de natură să compromită cerința previzibilității normelor de competență care este comună regulamentelor menționate [a se vedea, cu privire la Regulamentul nr. 4/2009, Hotărârea din 4 iunie 2020, FX (Contestație la executarea unei creanțe de întreținere), C-41/19, EU:C:2020:425, punctul 40 și jurisprudența citată, precum și, în ceea ce privește Regulamentul 2016/1103, în special considerentele (15) și (49) ale acestuia].
- 49 În al cincilea rând, ansamblul acestor considerații nu este repus în discuție de interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2201/2003, reținută în Hotărârea din 16 iulie 2009, Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, punctul 56), cu privire la care Curtea a admis că instanțele din mai multe state membre pot fi competente în cazul în care persoanele interesate posedă mai multe cetățenii.
- 50 Astfel, după cum a arătat domnul avocat general în esență la punctul 92 din concluzii, deși Curtea a exclus în hotărârea menționată posibilitatea ca factorul de legătură prevăzut la articolul 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2201/2003, și anume cetățenia celor doi soți, să fie limitat la „cetățenia efectivă” a acestora din urmă, această împrejurare nu are legătură cu interpretarea articolului 3 alineatul (1) litera (a) din acest regulament.
- 51 Din ansamblul acestor considerații rezultă că, deși nu este exclus ca un soț să poată avea concomitent mai multe reședințe, acesta din urmă nu poate avea, la un moment dat, decât o singură reședință obișnuită în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003.

- 52 Întrucât noțiunea de „reședință obișnuită” reflectă în esență o chestiune de fapt (Hotărârea din 8 iunie 2017, OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, punctul 51), revine instanței de trimitere sarcina de a verifica, pe baza ansamblului împrejurărilor de fapt proprii speței, dacă teritoriul statului membru al instanței naționale sesizate de IB corespunde locului în care se situează reședința obișnuită a reclamantului în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003 (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 aprilie 2009, A, C-523/07, EU:C:2009:225, punctul 42, și Hotărârea din 28 iunie 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punctul 41).
- 53 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul interpretării dispozițiilor Regulamentului nr. 2201/2003 referitoare la răspunderea părintească, Curtea a considerat că trebuie căutat, pentru a se stabili locul reședinței obișnuite a unui copil, în special a unui copil de vârstă mică ce depinde zilnic de părinții săi, locul în care aceștia sunt prezenți în mod stabil și sunt integrați într-un mediu social și familial, intenția de a se stabili astfel în acest loc, atunci când ea este exprimată prin măsuri tangibile, putând de asemenea să fie luată în considerare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 iunie 2018, HR, C-512/17, EU:C:2018:513, punctele 45 și 46, precum și jurisprudența citată). Această jurisprudență reține astfel mediul social și familial al părinților copilului, în special de vârstă mică, drept criteriu esențial al stabilirii locului reședinței obișnuite a acestui copil.
- 54 Desigur, împrejurările speciale care caracterizează locul reședinței obișnuite a unui copil nu sunt, în mod evident, identice în toate privințele cu cele care permit stabilirea locului reședinței obișnuite a unui soț în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003.
- 55 Astfel, un soț poate, ca urmare a crizei conjugale, să decidă să părăsească vechea reședință obișnuită a cuplului pentru a se stabili în alt stat membru decât cel al acestei foste reședințe și să introducă acolo o cerere de desfacere a legăturii matrimoniale în condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea sau a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003, rămânând totodată pe deplin liber să păstreze un anumit număr de legături sociale și familiale pe teritoriul statului membru al fostei reședințe obișnuite a cuplului.
- 56 În plus, spre deosebire de un copil, în special de vârstă mică, al cărui mediu este, în general, în mod esențial familial (a se vedea în această privință Hotărârea din 22 decembrie 2010, Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, punctul 54), mediul unui adult este de natură în mod necesar mai variată, compus dintr-un spectru de activități semnificativ mai vast și de interese, în special profesionale, socioculturale, patrimoniale, precum și de ordin privat și familial, diversificate. În această privință, nu se poate impune ca aceste interese să se concentreze pe teritoriul unui singur stat membru, având în vedere printre altele obiectivul Regulamentului nr. 2201/2003 de a facilita cererile de desfacere a legăturii matrimoniale, prin instituirea unor norme de conflict suplă și prin protejarea drepturilor soțului care, ca urmare a crizei conjugale, a părăsit statul membru în care se afla reședința comună (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 octombrie 2016, Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 57 Nu este mai puțin adevărat că jurisprudența citată la punctul 53 din prezenta hotărâre permite, în vederea interpretării articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003, să se considere că noțiunea de „reședință obișnuită” se caracterizează, în principiu, prin două elemente, și anume, pe de o parte, voința persoanei interesate de a stabili centrul obișnuit al intereselor sale într-un loc determinat și, pe de altă parte, o prezență care are un grad suficient de stabilitate pe teritoriul statului membru în cauză.

- 58 Astfel, un soț care pretinde să se prevaleze de temeiul de competență prevăzut la articolul 3 alineatul (1) litera (a) a cincea sau a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie în mod necesar să își fi transferat reședința obișnuită pe teritoriul unui alt stat membru decât cel al fostei reședințe obișnuite comune și, așadar, pe de o parte, să fi manifestat voința de a stabili centrul obișnuit al intereselor sale în acest alt stat membru și, pe de altă parte, să fi demonstrat că prezența sa pe teritoriul acestui stat membru dovedește un grad suficient de stabilitate.
- 59 În speță, astfel cum rezultă din dosarul de care dispune Curtea, este cert că IB, resortisant al statului membru căruia îi aparține instanța națională pe care a sesizat-o, îndeplinea condiția privind reședința pe teritoriul acestui stat membru cu cel puțin șase luni imediat înaintea introducerii cererii sale de desfacere a legăturii matrimoniale în temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003. De asemenea, s-a stabilit că IB exercita, în cursul săptămânii, în mod durabil și stabil, din anul 2017, o activitate profesională pe durată nedeterminată în Franța, pe teritoriul căreia ocupa un apartament în vederea exercitării activității menționate.
- 60 Aceste elemente tind să demonstreze că șederea lui IB pe teritoriul acestui stat membru prezintă un caracter stabil și, în plus, permit evidențierea, cel puțin, a unei integrări a persoanei interesate într-un mediu social și cultural în statul membru menționat.
- 61 Deși astfel de elemente lasă *a priori* impresia că ar putea fi îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) litera (a) a șasea liniuță din Regulamentul nr. 2201/2003, revine totuși instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă ansamblul împrejurărilor de fapt proprii speței permit efectiv să se considere că persoana interesată și-a transferat reședința obișnuită pe teritoriul statului membru de care aparține instanța menționată.
- 62 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că un soț care își împarte viața între două state membre nu poate avea reședința obișnuită decât în unul dintre aceste state membre, astfel încât numai instanțele din statul membru pe teritoriul căruia se situează această reședință obișnuită sunt competente să se pronunțe asupra cererii de desfacere a legăturii matrimoniale.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 63 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000 trebuie interpretat în sensul că un soț care își împarte viața între două state membre nu poate avea reședința obișnuită decât în unul dintre aceste state membre, astfel încât numai instanțele din statul membru pe teritoriul căruia se

situează această reședință obișnuită sunt competente să se pronunțe asupra cererii de desfacere a legăturii matrimoniale.

Semnături